

**Ohjeistus vaikutusten ennakkoarviointiin
päättöksentekoa varten**

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	3
2. Mitä tarkoittaa päätösten vaikutusten ennakoarviointi?.....	4
3. Päätöksen vaikutusten ennakoarviointiprosessin vaiheet käytännössä.....	6
3.1. Päätös vaikutusten ennakoarvioinnin tekemisestä	7
3.2. Päätösvaihtoehtojen muodostaminen.....	8
3.3. Päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin näkökulmat (vaikutustyytit) ja arvioinnin tekeminen.....	9
3.4. Päätösesityksen laadinta vaikutusten ennakoarvioinnin pohjalta	9
3.5. Päätöksen seuranta ja arviointi.....	10
3.6. Porin organisaation ennakoarvioinnin kokonaisprosessi	10
4. Eri arviointinäkökulmien taustaa.....	11
4.1. Lapsivaikutusten arviointi.....	11
4.2. Yritysvaikutusten arviointi.....	12
5. Lähteet.....	13
Liitteet	14

1. Johdanto

Tämä ohjeistus koskee Porin kaupungin organisaatiossa päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin suorittamista päätösten valmistelun ja tekemisen yhteydessä.

Päätäjien tulee tarkastella useita erilaisia vaikutuksia samanaikaisesti ja kokonaisvaltaisesti. Päätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä on otettava huomioon, miten ne vaikuttavat kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon ja henkilöstöön sekä talouteen. Avoimuus ja läpinäkyvyys päätöksenteossa edellyttää vaihtoehtoisia esityksiä vaikutusarviointeineen. Arviointien myötä myös kuntalaiset pääsevät osallisiksi heitä koskeviin päätöksiin.

Kuntaliitto suosittaa, että kunta linjaa itselleen, mitkä päätökset vaativat ennakkoarviointia, toisin sanoen onko päätöksillä vaikutuksia erilaisille kohderyhmille ja ovatko ne merkittäviä vaikutuksiltaan. Porin strategia 2030 asettaa yleiset suuntaviivat sille, minkälaisista päätöksistä olisi tärkeää tehdä vaikutusten ennakkoarviointi.

Työkaluksi arviointien tekemiselle on päädytty ottamaan käyttöön Kuntaliiton sähköisen hyvinvointikertomuksen arviointiosio, koska Pori hyödyntää jo ennestään Kuntaliiton sähköistä hyvinvointikertomusta.

Tämä ohje nojaa Kuntaliiton eri ohjeistuksiin päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnista. Ohjeessa on hyödynnetty myös muiden kuntien laatimia ohjeistuksia. Ohjeen Lähteet -kohdassa on esitetty kirjallisuutta ja internet-linkkejä, joista saa lisää tietoa vaikutusten ennakkoarvioinnin tarkasteluun.

2. Mitä tarkoittaa päätösten vaikutusten ennakoarviointi?

Päätösten vaikutusten ennakoarviointi (EVA) on kunnan lakisääteinen tehtävä¹ ja se tulee kytkeä osaksi kunnan talouden ja toiminnan suunnittelun ja toteutuksen arviointia. Se on tapa arvioida etukäteen, miten valmistelussa oleva päätös vaikuttaisi kuntalaisten tai eri ihmisryhmien elämään.

Ennakoarvioinnissa yhdistetään eri näkökulmia samaan arviointityöhön. Käsiteltävä asia vaikuttaa siihen, mitä näkökulmia tulee huomioida ja painottaa. Vaikutusten arvioinnin näkökulmat jaetaan yleisesti ihmisiin kohdistuviin välittömiin vaikutuksiin ja vaikutuksiin, jotka kohdistuvat ihmisiin epäsuorasti. Näkökulmat ovat kuntalaiset, ympäristö, organisaatio ja henkilöstö sekä talous. Päätöksen sisällöstä ja laajuudesta riippuen asian käsittelyssä huomioidaan tarvittavat näkökulmat seuraavista vaikutuskohteista:

Kuntalainen

- Terveys ja hyvinvointi
- Liikkuminen
- Yhdenvertaisuus
- Sukupuolten tasa-arvo
- Työllisyys ja työelämä
- Tietoyhteiskuntataidot
- Turvallisuus ml. tietoturva
- Palvelujen ja sosiaaliturvan taso, kattavuus ja saatavuus myös kunnan eri alueilla ja eri kielillä

Ympäristö

- Ihmisten elinolot, terveys ja viihtyvyys
- Maaperä, luonnon monimuotoisuus, ilmasto
- Maisema, kaupunkikuva, kulttuuriperintö

Organisaatio ja henkilöstö

- Organisaation keskinäiset toimivaltamuutokset
- Uudenlaiset palvelujen tuottamistavat
- Organisaation tehtävien määrä, laatu tai menettelytavat
- Henkilöstön määrä, asema ja osallisuus
- Organisaation raportointi-, tiedottamis- ja selvitysvelvoitteet ja muut uudet hallinnolliset tehtävät

Talous

- Väestöryhmien ja kotitalouksien asema ja käyttäytyminen
- Yritysten toiminta, niiden välinen kilpailu ja kansainvälinen kilpailukyky ja markkinoiden toimivuus
- Kunnallistalouden yhteisöjen rahoitus, voimavarojen jako, työllisyys ja tuottavuus
- Palvelutuotannon muutos.

¹ laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 252/2017, maankäyttö- ja rakennuslaki 204/2015, laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986, YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991

Ennakoarvioinnissa asian valmistelija kuvaa ehdotuksen myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia sekä esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja päätökselle. Samalla osoitetaan eri ratkaisuvaihtoehtojen edut ja haitat. Valmistelijan esityksen rinnalle otetaan myös nollavaihtoehto (= kuvaus siitä, mitä tapahtuu, jos asialle ei tehdä mitään). Avoimuus ja läpinäkyvyys päätöksenteossa edellyttää vaihtoehtoisia päätösesityksiä vaikutusarviointeineen. Vaikutuksia tulee arvioida sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Ennakoarvioinnin tavoitteina ovat valmistelu- ja päätöksentekotilanteen jäsenyys ja selvennys, moniarvoisen ja läpinäkyvän päätöksentekokulttuurin tukeminen, lyhyellä ja pitkällä aikavälillä vaikutusten tarkasteleminen, ratkaisuvaihtoehtojen etujen ja haittojen osoittaminen, erilaisten ja eri aikoina tapahtuvien vaikutusten samanaikainen ja ristiin tarkasteleminen sekä vaikutusten arvioiminen sillä tarkkuustasolla kuin se on mahdollista. Yleisinä hyötyinä ovat aikaisempaa avoimemman päätöksentekokulttuurin kehittyminen mahdollistamalla eri intressien, tavoitteiden ja näkökulmien käsittelyn, yhteistyön tiivistyminen valmisteluvaiheesta alkaen varmistamalla valmistelun ja päätöksenteon laatua sekä resurssien suuntaaminen oikeaan paikkaan auttamalla parhaan ratkaisun valinnassa.

Ennakoarvioinnin hyödyt eri tahoille

Valmistelijat	Päätöksentekijät	Kuntalaiset
<ul style="list-style-type: none">• valmistelu avoimempaa ja järjestelmällisempää• yhteistyön vahvistaminen ja vastuun jakaantuminen• toimialojen välisen dialogin kehittyminen• yhteyden terästyminen kuntastrategiaan	<ul style="list-style-type: none">• eri päätösvaihtoehtojen avoin esiin tuominen• vaihtoehtojen helpompi verrattavuus• valmisteluyhteistyön ja osallisuuden vahvistaminen• päätökset vahvemmin punnittuja ja perusteltuja• päätökset kestävämpiä ja vaikuttavampia	<ul style="list-style-type: none">• päätösten vaikutukset kuntalaisiin ja heidän hyvinvointiinsa pohdittu kokonaisvaltaisesti eri näkökulmista• päätösten vaikuttavuuden lisääntyminen• päätösten avoimuuden kasvaminen• osallisuuden vahvistaminen luoden luottamusta

3. Päätöksen vaikutusten ennakoarviointiprosessin vaiheet käytännössä

Ennakoarviointiprosessi sisältää käytännössä kuusi eri vaihetta:

1. päätös ennakoarvioinnin tekemisestä
2. päätösvaihtoehtojen muodostaminen
3. vaikutusten tunnistaminen
4. vaihtoehtojen vertailu
5. päätösesityksen laadinta
6. päätöksen seuranta ja arviointi.

Vaiheet on esitetty lyhyesti seuraavassa kuviossa.

Kuvio 1. Kuusi vaihetta ennakoarvioinnin toteuttamiseen
(<https://www.julkari.fi/handle/10024/136834>)

3.1. Päätös vaikutusten ennakkoarvioinnin tekemisestä

Päätös ennakkoarvioinnin tekemisestä tulee tehdä ennen asian varsinaisen valmistelun aloittamista.

Ennen päätöksen tekemistä **valmistelijan** on hyvä keskustella ennakkoarvioinnin tarpeellisuudesta asiaa tuntevien tahojen kanssa. Näin saadaan mahdollisimman laaja näkemys ennakkoarvioinnin tarpeellisuudesta. Toimialojen johtoryhmissä on hyvä käsitellä ennakkoarvioinnin tarvetta ennen asian valmistelun aloittamista.

Asian **valmistelija** esittelijää kuultuaan toteaa mahdollisen ennakkoarvioinnin tarpeen.

Valmistelija pohtii myös yhdessä esittelijän kanssa, tehdäänkö suppea vai laaja arviointi:

- suppea arviointi: nopeaa reagointia vaativat asiat tai ei merkittäviä ristiriitoja
- laaja arviointi: merkittäviä vaikutuksia tai ristiriitoja.

Suppeassa ennakkoaiikutusten arvioinnissa tarkastellaan valmisteltavana olevan päätösesityksen vaikutuksia eri näkökulmista samanaikaisesti lyhyellä ja pitkällä aikajänteellä.

Laajassa ennakkoaiikutusten arvioinnissa tulevalle päätösesitykselle haetaan eri vaihtoehtoja ja tehdään vertailuja eri näkökulmista lyhyellä ja pitkällä aikajänteellä.

Ennakkoarviointi tulee tehdä, kun

- päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin merkittäviä vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen sekä elinoloihin,
- päätös on strategisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti merkittävä,
- kyseessä on merkittävä muutos kuntalaisten palveluissa tai kyseessä on uusi palveluiden järjestämistapa,
- päätöksellä on laajakantoisia, välittömiä ja/tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia elinvoimaan/yritystoimintaan (esim. palvelurakenteeseen, alueen vetovoimaisuuteen, yrityksiin ja/tai yritysilmapiiriin)
- päätöksellä on vaikutuksia haavoittuvimmassa asemassa olevien kuntalaisten palveluihin, hyvinvointiin ja terveyteen.

Ennakkoarviointi tehdään esimerkiksi seuraavista asioista:

- palvelutuotannossa tapahtuvat merkittävät muutokset (palveluiden tuottamistapa, laajuus ja saavutettavuus); yhteistyösopimukset; ulkoistukset; merkittävät hankinnat; eri hallinto- ja rahoitusvaihtoehdot
- palveluverkkoselvitykset ja -suunnitelmat → koulupiirirajat, koulujen yhdistämiset

- muut suunnitelmat ja ohjelmat: esim. maapoliittinen ohjelma; kaavoitussuunnitelma; viher- / virkistysaluesuunnitelmat, liikenteen ja liikkumisen kehittämissuunnitelmat (joukkoliikenne; kevyt liikenne; pyöräily jne.)
- rakennushankkeet ja –suunnitelmat (rakennusinvestoinnit ja laajat peruskorjaukset); liikuntapaikat
- merkittävät henkilöstöä koskevat ohjelmat, ohjeistukset ja organisaatiomuutokset
- avustusperiaatteet
- taksat / asiakasmaksut → merkittävät muutokset.

Ennakoarviointia ei tarvitse tehdä oikaisuvaatimuksissa, viranhaltijoiden ja työntekijöiden valintapäätöksissä eikä tiedoksi saatettavissa asioissa.

Mikäli asian valmistelussa päädytään siihen, että se ei etene ennakoarviointiin, tehdään siitä kirjaus esittelytekstiin perusteluineen (miksi ei tarvita ennakoarviointia). Päätöksen valmisteluun ei liity muita EVA-toimenpiteitä.

Asian esittelijä vie tiedoksi kaupunkitason johtoryhmään ne asiat, joista tehdään ennakkovaikutusten arviointi.

Evauksen laadinnan aikataulu huomioidaan asian/päätöksen valmistelun aikataulussa ja prosessissa.

3.2. Päätösvaihtoehtojen muodostaminen

Vaikutusten ennakoarviointi tehdään sähköisen hyvinvointikertomuksen työvälillä² liitteenä olevan teknisen ohjeen mukaisesti (Liite 1). Strategia- ja hyvinvointiyksikön hyvinvointikoordinaattori neuvoo käyttäjätunnuksiin liittyvissä asioissa. Toimialoilla ja liikelaitoksilla tullaan nimeämään vähintään yksi pääkäyttäjä. Pääkäyttäjä antaa käyttöoikeudet muille toimialansa/liikelaitoksensa käyttäjille sähköisen hyvinvointikertomuksen työväliseen.

Päätöksen ennakoarviointi aloitetaan sekä laajassa että suppeassa evauksessa kuvaamalla **nollavaihtoehto**, jolla tarkoitetaan nykytilaa ja sitä, mitä tapahtuu, jos asialle ei tehdä mitään.

Sen lisäksi laajassa evauksessa **muita päätösvaihtoehtoja** muodostetaan yleensä vähintään kaksi ja kerrotaan niiden vaikutukset. Suppeassa evauksessa muodostetaan yksi päätösvaihtoehto nollavaihtoehdon rinnalle ja arvioidaan sen vaikutuksia.

Muodostetut vaihtoehdot voivat kuvata sitä, millainen päätösesitys olisi parhaimmillaan, jos esimerkiksi talouden reunaehtoja ei tarvitsisi ottaa huomioon (maksimivaihtoehto) ja sitä, millainen päätösesitys olisi esimerkiksi realistisin nykyisessä tilanteessa (kompromissivaihtoehto). Muodostettuja vaihtoehtoja tarkastellaan nollavaihtoehdon rinnalla. Vaihtoehtoja tarkastellaan myös lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Päätösvaihtoehtojen on joka tapauksessa tärkeää olla todellisia vaihtoehtoja, jotta niistä olisi hyötyä. Vaihtoehtojen vaikutuksia tulee arvioida tapauskohtaisesti ja lisäksi on huomioitava vaikutusten mahdollinen ketjuuntuminen.

3.3. Päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin näkökulmat (vaikutustyytit) ja arvioinnin tekeminen

Ennakoarviointi tehdään niin, että arvioidaan päätösvaihtoehtojen (nollavaihtoehto ja muodostettu päätösehdotus/muodostetut vaihtoehdot) vaikutuksia kuntalaisiin (esim. hyvinvointiin ja terveyteen, liikkumiseen, osallisuuteen, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen), palveluiden järjestämiseen, organisaatioon, henkilöstöön, talouteen, ympäristöön ja yrittäjyyteen sekä yritystoimintaan (ks. luku 2). Näiden näkökulmien alla voi olla erilaisia yksittäisiä vaikutustyyttejä, jotka tulee huomioida päätettävästä asiasta riippuen (esim. kuntalaisvaikutuksissa lapsivaikutukset). Joka tilanteessa ei ole tarkoituksenmukaista tehdä ennakoarviointia kaikista näkökulmista. Joka tapauksessa kirjataan kuitenkin, mikäli jonkun näkökulman osalta ei ole vaikutuksia.

Ennakkovaikutusten arvioinnissa osallistetaan tarvittaessa vaikutuksen kohteena olevia henkilöryhmiä. Toimialat ja liikelaitokset voivat kysyä vinkkejä osallistamiseen Porin kaupungin osallisuusasiantuntijoilta. Tarvittaessa käydään myös ennakolta keskustelu poliittisen toimielimen kanssa.

3.4. Päätösesityksen laadinta vaikutusten ennakoarvioinnin pohjalta

Ennen päätöksentekoa asian valmistelija vertailee eri päätösvaihtoehtoja ja vaikutuksia toisiinsa ja kirjoittaa vertailun tuloksen perustelutekstiin ottamalla kantaa esitettyihin vaihtoehtoihin.

Vaikutukset voidaan kuvata esimerkiksi rahallisesti, mitattavina määreinä (mm. kyselyjen tulokset, indikaattorit, tilastotiedot) tai laadullisina asioina. Mikäli vaihtoehdot ja niiden vertailu on käyty läpi jossain johto- tai asiantuntijaryhmässä, niin se on hyvä kirjata tekstiin. Monipuolinen vuoropuhelu ja asian avoin käsittely edistää päätösesityksen laadukkuutta.

Vaihtoehtojen vertailun jälkeen **esittelijä** tekee päätösesityksen parhaimpana pitämästään ratkaisuvaihtoehdosta.

Sähköisessä hyvinvointikertomuksessa laadittu arviointi liitetään päätösesitykseen liitteeksi.

3.5. Päätöksen seuranta ja arviointi

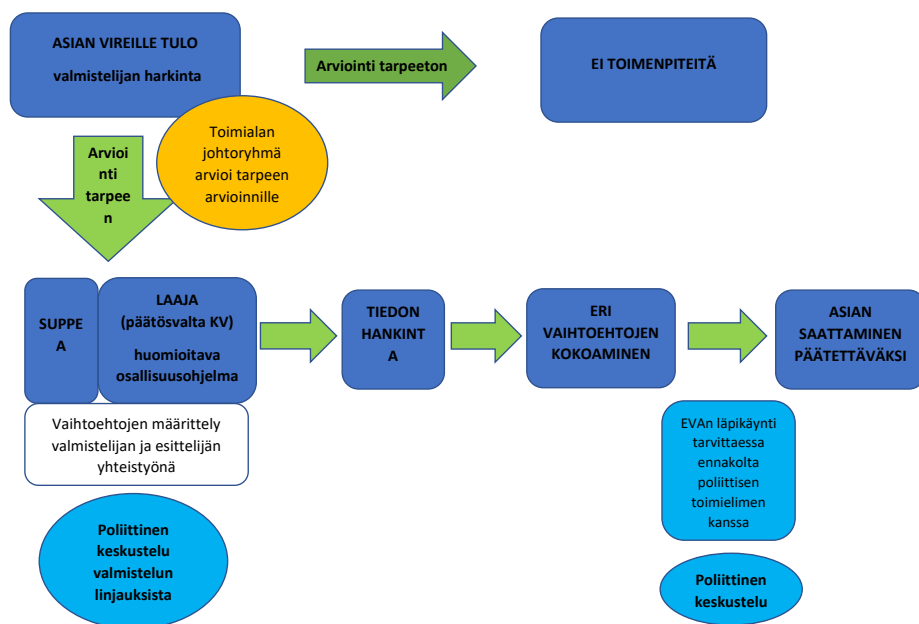
Kun päätös on tehty, sovitaan, miten, kuka ja minkälaisella aikataululla päätöksen toteutumista seurataan.

Porin organisaatiossa päätösten vaikutusten toteutumista seurataan ja arvioidaan sovittujen menetelmien mukaisesti (vuosittaisin raportein, mm. tilinpäätös, hyvinvointiraportti, henkilöstöraportti, tarkastuslautakunnan arviointikertomus).

3.6. Porin organisaation ennakkoarvioinnin kokonaisprosessi

Porin organisaation ennakkoarvioinnin kokonaisprosessi on kuvattu alla olevassa kuviossa ja tekstissä etenemistoimenpiteiden mukaan (kuvio 2).

Ennakkovaikutusten arviointi

Kuvio 2. Porin kaupungin ennakkoarvioinnin kokonaisprosessi

4. Eri arviointinäkökulmien taustaa

4.1. Lapsivaikutusten arviointi

Syksyllä 2022 on käynnistetty suunnitelma lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönotosta (LAVA). Käyttöönotto pohjautuu Porin kaupunkistrategiaan. Asiaa on käsitelty lasten ja nuorten asioiden ohjausryhmässä LaNussa. Arvioinnin käyttöönoton valmisteluryhmäksi on nimetty LAVA-tiimi, johon kuuluu sivistystoimialan ja konsernipalvelujen asiantuntijoita.

LAVA on yksi vaikutusten ennakkoarvioinnin näkökulmista ja perustuu lapsen oikeuksien sopimukseen. Lapsivaikutuksia tulee arvioida, kun päätöksellä voi olla vaikutuksia lasten oikeuksien toteutumiseen ja hyvinvointiin. Lapsivaikutusten arvioinnilla pyritään toteuttamaan erityisesti lapsen edun toteutuminen päätöksenteossa. (Lapsen oikeuksien sopimus art. 3, Suomen perustuslaki 22 §)

Lapsivaikutusten arvioinnissa keskeistä on tarkastella, miten lasten eri oikeudet toteutuvat eri ratkaisuvaihtoehdoissa ja pyrkimyksenä on löytää ratkaisu, joka toteuttaa lasten eri oikeudet parhaiten. Ratkaisuvaihtoehtoja punnitaan eri lapsi- ja nuorisoryhmien kannalta ja kiinnitetään erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin. Osana lapsivaikutusten arviointia tulee kartoittaa olemassa olevaa tutkimus- ja tilastotietoa arvioinnin tueksi ja toteuttaa lasten ja nuorten kuuleminen.

Lapsivaikutusten arviointi on tärkeää tehdä lasten ja nuorten ja heidän edustajiensa kanssa. Tietoa analysoidaan ja eri vaihtoehtojen vaikutuksia vertaillaan sähköisen hyvinvointikertomuksen työvälineessä näkökulma -kohdassa: Lapset ja nuoret. Arvioinnissa tunnistetaan neutraalit, myönteiset ja kielteiset vaikutukset lasten oikeuksien toteutumiseen ja hyvinvointiin. Lapsivaikutusten arvioinnissa käytetään Kuntaliiton mallia lapsiin ja nuoriin kohdistuvista vaikutuskohteista:

- Vaikutukset johonkin tiettyyn lasten tai nuorten ryhmään
- Lasten tai nuorten kasvun ja kehityksen yksilöllinen tukeminen
- Lasten ja nuorten asuminen tai kasvuympäristö
- Lasten ja nuorten mahdollisuudet liikkua paikasta toiseen
- Lasten ja nuorten ihmissuhteet
- Lasten ja nuorten mahdollisuus harrastaa tai viettää vapaa-aikaa
- Lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet
- Lasten ja nuorten terveys
- Lasten ja nuorten turvallisuus tai turvallisuuden tunne
- Vaikutukset lasten ja nuorten perheiden aikuisiin
- Vaikutukset perheiden taloudelliseen tilanteeseen

- Vaikutukset varhaiskasvatukseen ja lasten mahdollisuuteen osallistua varhaiskasvatukseen
- Vaikutukset lasten ja nuorten opetukseen ja koulunkäyntiin.

4.2. Yritysvaikutusten arviointi

Suomen Yrittäjien toteuttaman Elinkeinopoliittinen mittaristo -kyselyn mukaan yrittäjien mielestä elinkeinopoliittikan tärkein osa-alue on kunnan päätöksenteon yrityslähtöisyys. Kuntien päätökset vaikuttavat suoraan tai välillisesti yrityksiin, päätettiin sitten koulutus-, hankinta-, asunto- tai kaavoituspolitiikasta. Suurin osa tehdyistä päätöksistä siis joko tukee tai heikentää yritysten menestymis- ja toimintaedellytyksiä.

Päätösten yritysvaikutusten arviointi ei tarkoita sitä, että päätöksiä tehtäisiin yritysten ehdoilla. Arvioinnin tarkoitus on varmistaa, että päätöksentekijä harkitsee asiaa myös yritysten näkökulmasta. Jos vaikutukset todetaan Porin kaupungin tai Satakunnan alueen yritysten kannalta negatiivisiksi, pitää pohtia olisiko asiassa mahdollista toimia toisin. Lisäksi etukäteisarvioinnilla pystytään optimoimaan päätösten mahdolliset myönteiset vaikutukset.

Satakunnan Yrittäjien tavoitteena on saada yritysvaikutusten arviointi osaksi jokapäiväistä päätöksentekoa kaikkiin satakuntalaisiin kuntiin. Asian edistämiseksi on laadittu käsikirja kuntien käyttöön: <https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2021/07/pori.pdf>

5. Lähteet

Kirjallisuus:

Nieminen V. & Salenius M. 2019. Mistä asioista teemme ennakoarvioinnin ja miten teemme linjauksen? Kuntaliitto.

https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/EVA-linjaus-tyopaja_ryhma3.pdf Luettu 5.10.2022

Salenius M. & Ratia E. (toim.) 2018. Evataan yhdessä! Vaikutusten arvioinnilla kestäviä päätöksiä. Kuntaliitto.

<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2018/1964-evataan-yhdessa-vaikutusten-ennakoarvioinnilla-kestavia-paatoksia> Luettu 5.10.2022.

Sundquist S. & Oulasvirta L. (toim.) 2011. Vaikutusten ennakoarviointi kunnallisessa päätöksenteossa. Suomen Kuntaliitto Helsinki.

<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2011/1418-vaikutusten-ennakoarviointi-kunnallisessa-paatoksenteossa>. Luettu 5.10.2022.

Internet-linkit:

<https://www.kuntaliitto.fi/tietotuotteet-ja-palvelut/verkojulkaisut/uusien-kestavien-kuntien-roolit/2-6-itsehallinto> Luettu 11.10.2022

<https://www.liikuntaneuvosto.fi/liva/> Luettu 1.12.2022

<https://www.pelastakaalapset.fi/lapsilta-opittua/lapsivaikutusten-arviointia-lasten-kanssa-opas/> Luettu 1.11.2022

Pori 2030 -strategia. <https://www.pori.fi/talous-ja-strategia/strategiat-ja-ohjelmat>

Päätösten vaikutusten ennakoarviointi. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/paatosten-vaikutusten-ennakoarviointi> Luettu 11.10.2022.

Sähköinen hyvinvointikertomus. Kuntaliitto. <https://www.hyvinvointikertomus.fi/> Luettu 12.10.2022.

STM, OKM ja THL:n ohjeistus lapsivaikutusten arvioinnista, LAVA pähkinänkuoressa

<https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2021/07/pori.pdf>

Liitteet

Liite 1 Tekninen ohje, ajantasainen ohje on saatavissa www.hyvinvointikertomus.fi
